

เทศน์เช้า วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังเทศน์ เทศน์คือการบอก การแนะ การสั่งการสอน การเทศน์คือการอบรม เห็นไหม อบรมบ่มนิสัย ในเมื่อการเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก มากนะ นี้เราได้สมบัติอันนี้มาแล้ว ได้สมบัติอันเป็นมนุษย์ เวลาคนเขาวันเกิดทำบุญกุศล นี้คิดถึงมนุษย์สมบัติ

มนุษย์สมบัติคือศีล ๕ คือเราได้เสียดสละถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก ยากจริงๆ แต่! แต่เราว่าไม่เห็นยากตรงไหนเลย คนเกิดล้นโลก การว่าเกิดล้นโลกนี้ะมันถึงคราวถึงเวลาใด เวลาคนสมัยก่อน เห็นไหม เวลาถึงคราวโรคระบาดมันที่หนึ่งก่อนโลกนะ ครึ่งๆ โลกเลยละ เวลาโรคระบาดที่หนึ่งมันกวาดล้างไป อันนั้นเป็นผลของวิญญู คือทางการแพทย์ยังไม่เจริญ

เดี๋ยวนี้ทางการแพทย์เจริญนะ พอทางการแพทย์เจริญ คนนี้ดำรงชีวิตมันก็มีการดำรงชีวิตง่ายขึ้น ทุกอย่างดีขึ้น แต่ทุกอย่างดีขึ้นมันเป็นผล พอดีขึ้นคนก็มีเวลามากขึ้น คนก็มีความอมทุกข์มากขึ้น เมื่อก่อนนะคนทุกข์ในทางความเป็นอยู่นะ แต่ชีวิตของเขา เขาก็อยู่ของเขา แต่ตอนนี้เรามีความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตนะ แต่หัวใจมันเร่าร้อน เห็นไหม เจริญทางโลกแต่ทางธรรมไม่เจริญใจ

“การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก แต่การดำรงชีวิตนี้ยากกว่า!”

การดำรงชีวิตของมนุษย์นี้ยากกว่าการเกิดอีก เห็นไหม เพราะ! เพราะเกิดมาแล้วนี้ทำดีทำชั่ว ถ้าทำคุณงามความดี เราสร้างคุณงามความดีของเราไป เพื่อ! เพื่อชีวิตของเราให้มั่นคง แล้วดำเนินต่อไป ถ้าตายแล้วไปเกิดใหม่ ไปเกิดต่างๆ ก็เกิดให้มีสถานะที่เกิดมาแล้วมีความสุขพอสมควร

ผลของวิญญะนะ การดำรงชีวิตในการเป็นมนุษย์ เรามาทำบุญกุศลกันเพราะเรามี สติ มีปัญญาไง เพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากของเรา ของเราแสวงหามา ทำไม ใครจะไม่หวังไม่ແน ความหวังความແน แต่พอหัวใจเราศึกษาระดมแล้ว สิ่งที่จะ หวัง แหเนเราเสียดสะออกไป เห็นใหม่

สิ่งที่จะหวังແเนนะ! ข้าวของเงินทองใครไม่หวังไม่ແเน คนเรานะ ถ้ารู้จักประหยัด มัชยัสถ์นะ ครอบครัวนั้นจะเข้มแข็งนะ ในนวิโกวาท เห็นใหม่ ครอบครัไ้รู้จักประรู้จัก ขุน รู้จักเก็บถนอมรักษาซ่อมบำรุงของเครื่องใช้ไม้สอยนั้น ครอบครัวนั้นจะมันคง ครอบครัไ้ไหนใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ไม่รู้จักเก็บไม่รู้จักรักษา ครอบครัวนั้นจะไม่มันคง

ฉะนั้น การประหยัดมัชยัสถ์นี้เป็นคุณสมบัติของเรา ไม่ใช่ขี้เหนียว ขี้เหนียวไปอีก อย่างหนึ่ง ความตระหนี่ขี้เหนียวมันไม่ให้อะไรเลย ความประหยัดมัชยัสถ์นี้มันรู้คุณค่า การใช้จ่ายเรารู้คุณค่าของมัน เรามาด้วยน้ำพักน้ำแรงของเราทุกขัยากไหม? ทุกขัยาก ใครบ้างไม่หวังไม่ແเน ความหวังความແเนก็เป็นเรื่องปกติเรื่องธรรมดา แต่เพราะเรามี การศึกษาเรามีความเข้าใจ

นี่การดำรงชีวิตของมนุษย์มันยากกว่า ยากกว่าตรงนี้ไ้ ไ้ยากกว่าที่เราจะดำรงชีวิต ไปอย่างไร? อย่งไรจะเป็นมัชฌิมาปฏิปทา ความสมควรของมัน เราหาสิ่งไ้มา คุณความ สมควรนะ เรารู้จักหาของเรามา เรารู้จักดำรงชีวิตของเรา แล้วเรายังใช้สอยต่อไป เห็น ใหม่

ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า หาเงินมาได้ ๑ บาท เราเก็บ ไว้ใช้สอยสสิ่งหนึ่ง เสี่ยงพ่อเลี้ยงแม่สสิ่งหนึ่ง ไว้ทำทุน ทำทุนคือเราใช้จ่ายในการทำทุน ของเราสสิ่งหนึ่ง อีกลสิ่งหนึ่งฝังดินไว้ การฝังดินไว้ นี้ไ้การดำรงชีวิตที่ยากกว่า การฝัง ดินไว้ๆ ฝังไว้ที่ไ้ไหนละ? นี้ฝังไว้ที่ไ้ไหน? ฝังลงไปใ้หัวใจของเรา

เราเสียดสะของเราออกไป เห็นใหม่ สิ่งที่จะเสียดสะออกจากมือออกไป นี้ใครเป็น คนเสียดสะ? เจตนาหัวใจนี้มันรับรู้ไ้ไหม? เราทำบุญกุศล เราทำทานกันนี้เรารู้ไ้ไหม? เรายื่นจากมือของเราไป เราสละของเราออกไป แล้วใครเป็นคนสละละ? ก็หัวใจ ถ้าหัวใจ ไม่สั่ง หัวใจไม่รับรู้ มันจะไปเสียดสะไ้ไหม? นี้ฝังดิน มันฝังลงไปใ้หัวใจของคน

วิญญาณาหาร.. นี่เทวดา อินทร์ พรหม เห็นไหม เขาได้บุญกุศลของเขาไป วิญญาณาหารนะ เขานึกถึงใจเขาเป็นทิพย์นะ เขานึกอย่างไรได้อย่างนั้น นึกอย่างไรได้อย่างนั้น เพราะอะไร? เพราะเขามีต้นทุน เขามีการฝังไว้ในดินของเขา ในพืชพันธุ์ของเขา ดินของเขานี้มันมีของเขา เห็นไหม คุณติดินดี น้ำดี ปุ๋ยพืชอะไรก็ขึ้น นี่มันเป็นหินเป็นดาน หว่านพืชไปมันก็ไม่ขึ้น

นี่ก็เหมือนกัน วิญญาณาหาร เทวดาเขาถึงมีศักยภาพไม่เท่ากันไง เทวดานี้แสงคือสมบัติของเขา สมบัติของเขานะเขานึกเอา เขาไม่ใช่สมบัติเหมือนอย่างของเรา สมบัติของเราเป็นวัตถุใช้ไหม ข้าวของเงินทองเราต้องมีที่เก็บนะ ของเขาไม่ต้อง เขาใช้จ่ายของเขาไปแล้วเขาก็หมดด้วยนะ เวลาแสงมันจางลงคืออายุเขาหมดไป พอหมดไปๆ เขาต้องตาย เพราะเขาไม่มีวิญญาณาหาร

คนเรานี้ไม่มีอาหารกินก็ต้องตาย เห็นไหม เกิดภพใดชาติใด กินอาหารสิ่งใด เทวดาเขาก็มีอาหารของเขา พรหมเขาก็มีอาหารของเขา มนุษย์ก็ต้องมีอาหารของเรา เราดำรงชีวิตของเรา เราหาอาหารของเรา อาหารกาย อาหารใจ.. คนที่ฉลาด เห็นไหม หลวงตาบอกว่า

“คนมี ๒ ตา ตาหนึ่งคือตาโลก ตาหนึ่งคือตาธรรม”

ตาโลก คือเราได้เกิดเป็นมนุษย์นี่ตาโลก เราได้เกิดเป็นมนุษย์นี่เป็นอริยทรัพย์ มีค่ามาก เห็นไหม นี่ตาโลก อีกตาหนึ่งคือตาธรรม นี่มนุษย์ยังจับต้องได้ มนุษย์เรายังเห็นตัวเห็นตน มนุษย์นี่มาจากไหน? แล้วอีกตาธรรมยังไม่เห็นเลย ยิ่งเป็นนามธรรมยิ่งจับต้องไม่ได้ นี่เป็นนามธรรมเลย แล้วเราจะจับต้องอย่างไร? เห็นไหม

ธรรมะมันละเอียดอย่างนี้ ฉะนั้นธรรมะมันละเอียดอย่างนี้ นี่สิ่งที่เราแสวงหามาเป็นสมบัติพิสดาน มันเป็นอาหารของกาย ปัจจัย ๔ ได้หลับ ได้นอน ได้กิน ได้อยู่ ได้แก้ไขโรคภัยไข้เจ็บ เรื่องของร่างกายทั้งนั้นเลย แต่ถ้าอาหารของใจล่ะ? อาหารของใจนะ ..

“สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี”

จิตที่มันพุ่งชาน จิตที่มันดิ้นรนอยู่นี้ เห็นไหม เกิดเป็นมนุษย์ว่าสิ่งนี้เป็น อริยทรัพย์ ทำไมมันทุกข์ขนาดนี้ล่ะ? ทำไมเราวิตกกังวล? เราวิตกกังวลนะ นี่วิตกกังวล ว่าชีวิตเป็นอย่างไร? ชีวิตต่อไปจะเป็นอย่างไร? ปัจจุบันนะ นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า สุขโคต

ถ้าในปัจจุบันนี้เราสงบระงับ เห็นไหม พຽงนี้ก็สงบระงับ ถ้าวันนี้เดือดร้อน พຽงนี้ก็เดือดร้อน ยิ่งเดือดร้อนต่อไปข้างหน้าเรื่อยๆ ถ้าวันนี้เราสงบระงับ มันจะสงบ ระงับที่ไหนล่ะ? มันไปสงบระงับที่ปัจจัยเครื่องอาศัยไหม? ปัจจัยเครื่องอาศัยเดี๋ยวก็มี เดี่ยวก็ขาดแคลน เดี่ยวก็พอประมาณ ปัจจัยเครื่องอาศัยใช้สอยอาหารกินทุกวันมันก็ต้อง แสวงหาหมดไป

นี่เราจะไปสงบระงับกับปัจจัยเครื่องอาศัยมันไม่ได้ มันจะสงบระงับที่หัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรา มี เราก็รู้จักรักษาประหัตถ์มัชฌิมาของเรา ถ้าขาดแคลน ขาดแคลนเราก็ใช้พอประมาณ ถ้ามีพอประมาณเราก็ใช้ของพอประมาณ เห็นไหม ถ้ามีสติปัญญา มันสงบระงับที่ใจใจ มันไม่ไปสงบระงับที่ปัจจัยเครื่องอาศัยหรือ ปัจจัยเครื่องอาศัย เดี่ยวมาก เดี่ยวน้อย เดี่ยวเกิน มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าเรามีสติปัญญา เราเป็นเจ้านายมัน เราบริหารจัดการมัน

นี่อาหารของกาย อาหารของใจ ถ้าเรามีอาหารของใจ เห็นไหม ความเกิดเป็น มนุษย์เป็นสิ่งที่มีความค่า แล้วการดำรงชีวิตนี้ยากกว่า ยากกว่าตรงนี้ไง ถ้าเราเกิดมาเป็น มนุษย์นี่มีค่ามาก มีค่าเพราะเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีอิสรภาพ มนุษย์เกิดมาแล้ว เลือกทำดีก็ได้ ทำชั่วก็ได้ ทำสิ่งใดก็ได้ นี่เกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วมนุษย์คิดว่าสิ่งที่ เป็น ปัจจัยเครื่องอาศัยนี้มันเป็นที่ของเรา เราแสวงหาสิ่งนี้มาด้วยทุจริตก็อีกเรื่องหนึ่ง ถ้ามันหา มาด้วยสุจริตก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งนะ

ถ้าสิ่งนี้เราคิดว่ามีความสำคัญ ชีวิตต้องมีความสำคัญ เราหาสิ่งนี้มาเพื่อเราๆ นี่มัน สร้างเวรสร้างกรรมไป เห็นไหม แต่เราแสวงหาของเรา แล้วเราพยายามรักษาใจของเรา ถ้าเรารักษาใจของเรา เราดูแลใจของเรา ถ้าเราดูแลใจของเรา นี่อาหารของใจ ถ้ามีอาหาร ของใจ เห็นไหม เราเข้าใจนะ แล้วเวลาเราเข้าใจแล้วนี่อยู่กับโลกโดยไม่ติดโลก

เรามองโลกสิ เห็นไหม คนที่เขาโคนคโคน โกง เขาโคนทจริต นี่ทำไมเป็นอย่างนั้นล่ะ? ทำไมไม่มีสติปัญญาล่ะ? ทำไมไม่ยังคิดล่ะ? ถ้าเราตัดความโลภ สมบัติสิ่งใด ของสิ่งใดเราแสวงหามาด้วยความชอบธรรม อันนั้นเป็นของเรา ถ้าของสิ่งใดไม่เป็นความชอบธรรม สิ่งนั้นไม่ใช่ของเรา

สิ่งที่โคนคโคน โกงนี่เพราะเราโลภมาก ถ้าเราไม่โลภมากจนเกินกว่าเหตุนะ เราไม่โลภมาก เราใช้ปัญญาเราใคร่ครวญนะ จริงหรือไม่จริง ใ้หรือไม่ใ้ เราจะไม่เป็นเหยื่อใครนะ เราเป็นเหยื่อเขาเพราะเราโลภมาก.. ความโลภ เห็นไหม นี่ดูพระรณะ โมฆบุรุษตายเพราะลาภ ถ้าสิ่งใดที่เป็นความโลภมันทำให้เสียหายหมดแหละ

ฉะนั้น เราทำหน้าที่การงานนี้เป็นความโลภไหม? ไม่ใช่เป็นความโลภ หน้าที่การงานไม่ใช่ความโลภ ความโลภคือสิ่งที่ว่าเราอยากได้โดยไม่มีเหตุมีผลไง ถ้ามีเหตุมีผลนะ คุณสิเราทำธุรกิจ เห็นไหม เราคำนวณของเรา เราใคร่ครวญของเรา มันเป็นไปได้ มันไม่ใช่ความโลภหรอก มันมีเหตุมีผลของมัน มันเป็นการ นี้อัปปัจจยตา สิ่งนั้นมีถึงมีสิ่งนั้น มันเกี่ยวเนื่องกันไป

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราคิดของเรา เราใช้ปัญญาของเรา ธรรมมันเป็นอย่างนั้น อวิชชามันไม่มีเหตุมีผลของมัน วิชชามันมีผลนะ วิชชามีเหตุมีผล เราเอาวิชาของเราสิ วิชาคือการคิดของเรา การใช้ปัญญาของเรา แล้วปัญญาของโลกๆ เห็นไหม นี่ปัจจยเครื่องอาศัย แม้แต่เราหากก็เป็นงานที่หนักหนาสาหัสสาครรจ์อยู่แล้ว แล้วถ้าเราเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา นี่มันลึกซึ้งกว่าเยอะเลย ลึกซึ้งกว่าเยอะมาก

ฉะนั้นเวลาเราจะปฏิบัติ เราถึงต้องมีสิ่งใดต่อกิเลสเราออกมา นี่ถ้าเราปฏิบัติกันแบบกำป็นทุบดิน นั่งก็นั่งกันอย่างนั้น พุทโธก็พุทโธแล้วพุทโธเล่า ทำก็ทำกันอยู่อย่างนั้นแหละ ซ้ำๆ ซากๆ ใจ หลวงตาท่านบอกว่า “โง่อย่างกับหมาตาย” หมามันมีชีวิตนะ มันยังสู้คนไม่ได้ คนยังเอามาใช้งาน นี่หมามันตายมันนอนนิ่ง

โง่อย่างกับหมาตาย! ทำซ้ำทำซากไม่มีอุบายพลิกแพลงใจ ถ้าเราไม่โง่อย่างกับหมาตาย เห็นไหม เรานั่งสมาธินี้ ออกมาแล้วมันได้ผลหรือไม่ได้ผล เวลาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาแล้วมันได้ผลหรือไม่ได้ผล เราใช้ปัญญาของเราสิ เราใช้ปัญญาแล้ว ทำไม

มันเป็นอย่างนั้น พอเป็นอย่างนั้นบ๊อบเราก็ต้องมีเหตุมีผลใช่ไหม? เราก็ต้องเอื้อต่อการกระทำ

ศีล สมาธิ ปัญญา.. ถ้ามีศีล เรามีศีลคือความปกตินะ ถ้ามีศีลเราไม่มีทำสิ่งใดผิด ถ้าทำผิดไปเราก็ต่อศีล ถ้าเป็นพระเราก็ปลงอาบัติ มันผิดแล้วก็แก้ไข อริยวินัย ใครเห็นว่าตัวเองผิดแล้วแก้ไข สิ่งนั้นประเสริฐที่สุด นี่คนเราต้องมีการผิดพลาดเป็นธรรมดา ถ้าผิดพลาดแล้วเราก็แก้ไขของเรา เห็นไหม พระก็ปลงอาบัติ เวลานั่งสมาธิเราก็ไม่มีนิวรณ์ธรรม ไม่มีความลังเลสงสัย

ศีลปกติ เห็นไหม ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๘ เขาไม่กินข้าวเย็น ศีล ๑๐ นี่ศีลมันเอื้อต่อการทำความสงบของใจ นี่ทำความสงบของใจ ทำแล้วทำเล่า ทำแล้วทำเล่า แต่มันไม่มีสิ่งใดเอื้อ ไม่มีสิ่งใดเกื้อกูล แล้วที่ว่าทำไม่ได้ ทำไม่ได้ ทำไม่ได้.. โง่อย่างกับหมาตาย!

ถ้าหมามันไม่ตายมันก็หาเหตุหาผลใช่ไหม? ทำไมเป็นอย่างนั้น ทำไมเป็นอย่างนี้ใช่ไหม? มันก็ไปแก้ไข เราก็ต้องกระชับเราเข้ามา กระชับเรา กระชับหัวใจของเรา พอกระชับหัวใจของเรา เห็นไหม นี่มันไม่มีนิวรณ์ธรรม ไม่มีความสงสัย ไม่มีอะไรตกค้างในใจ พอนั่งสมาธิมันก็ง่ายขึ้น พอทำงานง่ายขึ้นมันก็สะดวกขึ้น พอจิตมันจะสงบขึ้นมา ถ้าเราใช้ปัญญานี้ไอ้โฮ.. จะตื่นเต้นมาก

คนเวลาจิตสงบแล้วเกิดปัญญานะ มันเป็นอริยทรัพย์ นี่เห็นไหม สัจจะ อริยสัจจะ .. สัจจะแม้แต่ข้อมูลในการทำหน้าที่ทางโลกของเรา เราก็ต้องมีสัจจะ มีทางวิทยาศาสตร์ ให้มีเหตุมีผล อริยสัจจะมันเป็นปัจจัยตั้ง อริยสัจจะมันเป็นจิตสัมผัส มันรู้จำเพาะตน แล้วพอไปรู้เข้าไอ้โฮ.. มันขนพองสยองเกล้า มันกระเทือนหัวใจเลือนลั่น นี่สิ่งนี้เป็นความมหัศจรรย์ นี่ใจอาหารใจๆ มันพัฒนาขึ้นมาเห็นไหม

เกิดเป็นมนุษย์มีคุณค่ามาก การดำรงชีวิตมนุษย์นี้ยากกว่า! แล้วพยายามทำจิตใจของเราให้สมความเป็นมนุษย์ สมกับสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมมา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย เห็นไหม นี่อุตสาห์สร้างบุญญาธิการมาขนาดนั้น แล้วเราเป็นชาวพุทธ ฉะนั้นเรามีค่าที่ชีวิตเรานะ

เรามีค่าเพราะเรามีชีวิต แล้วชีวิตที่มันทุกข์มันยาก มันก็เป็นกรรมเก่า-กรรมใหม่ ไข่ใหม่? กรรมเก่าคือสิ่งที่มันส่งมาให้ เป็นปัจจุบันนี้ อย่าเสียใจ ใครเกิดมาเป็นอะไร ใคร อยู่ในสถานะไหน ก็กรรมเราทำมาอย่างนี้ เราทำของเราเอง เราเลือกเอง พอเลือกเป็น อย่างนี้บ๊อบนะเราก็แก้ไขไปที่ละเปลาะ ละเปลาะไป

ชีวิตเป็นอย่างนี้ ชีวิตนี้เราต้องการสิ่งใด แล้วสิ่งที่เราต้องการนั้น เราประสบความสำเร็จแล้วมันพอใจหรือยัง? มันไม่พอใจหรือ! ถมไม่เต็มหรือ! คัดหมัดไม่เต็ม หรือ! พอถมไม่เต็มไข่ใหม่? ชีวิตเราเกิดมาเป็นอย่างนี้ เราต้องปรารถนาสิ่งใด แต่ถ้าเรามี ปัญหาของเรา เราแก้ของเราทีละเปลาะ เห็นไหม มนุษย์เกิดมานะมีพุทธะ มีชีวะ มีชีวิต มี ปฏิสนธิจิต นี่มีค่าที่สุด

จิตหรือใจนี้เข้าไปสัมผัสกับธรรมะ เข้าไปแก้ไขธรรมะ ไม่มีภิกษุใดเลยที่ สัมผัสธรรมะได้ เราดูตำรากันคือกระดาษนะ กระดาษเปื้อนหมึก นี่ข้อมูลอยู่ในนั้นแหละ แต่ถ้าใจสัมผัสนะ ใจมีสมาธิ ใจมีความสงบร่มเย็น สงบระงับมาจากตัวมันเอง แล้วจิตมัน เกิดปัญญาขึ้นมา ขนพองสยองเกล้ามันได้สัมผัส เห็นไหม

สิ่งที่สัมผัสขึ้นมามันจะเกิดความมหัศจรรย์ ขนพองสยองเกล้า แล้วพอจิตใครได้ สัมผัส จิตใครรู้ได้จริงนะ คนอื่นใครจะมาพูดเหลวไหล พูดนอกกลุ่มนอกทางนะมันรู้ มันรู้ แล้ว มันเกิดปัจเจกตั้งใจว่าอันนั้นไม่จริง อันนี้จริง ถ้าจิตได้สัมผัส จิตได้รับรู้ นะ มันจะรู้เลยว่าคนพูดนี้ถูกหรือผิด แต่เรายังไม่มื่ออะไรสัมผัส เราไม่มีอะไรเป็นเครื่องยืนยัน ใคร พูดอะไรก็ เออ! เออ! ไปกับเขาเห็นไหม เราเออ! ไปกับเขา

นี่ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เราก้เลยโดนคนชักจูงกันไปในทางถูกบ้าง ผิดบ้าง เห็นไหม มันถึงว่าการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จยากกว่าการเกิด แต่การ เกิดนะ เกิดเป็นมนุษย์แล้วก็มีค่ามาก พยายามศึกษาของเรา.. ศึกษา เห็นไหม ฤทธิชีไพร เขาอยู่ในป่าในเขานะ เขาถือศีล ๘ นะ เขาหาผลไม้กินดำรงชีวิตของเขา เขายังศึกษาของ เขา เขาพยายามกระทำของเขา

ในปัจจุบันนี้เราไม่ต้อง เราเกิดมาพบพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสนาอริยสัง มรรค ๘ ถึง ต่างๆ เราเทียบเคียงแก้ไข เราทำของเรา ทีนี้พอเราปฏิบัติแล้วก็มีมรรคของเรา เราก้พอใจ

ของเรา เราก็ว่าเป็นมรรคๆๆ นั่นแหละ แต่ถ้าเราปฏิบัติไปแล้ว มรรคหยาบฆ่ามรรค ละเอียด มันจะละเอียดไปเรื่อยๆ ละเอียดไปเรื่อยๆ เราจะรู้ของเราไปเรื่อยๆ เราจะรู้ของเราไปเรื่อยๆ เห็นไหม

การดำรงชีวิต ดำรงชีวิตเพื่อทางโลกด้วยและทางธรรมด้วย เราถือ ๒ คาใจ นี่เรามีค่ามาก สมบัติพัสถานถ้ามันได้มาก็โอเค เพราะเราได้ทำบุญกุศลมา เราได้ทำหน้าที่การงานมา เราได้ผลตอบแทนมา เหมือนเราทำบุญนะ ทำบุญแล้วได้บุญ ปฏิบัติแล้วก็ได้มรรคได้ผล เห็นไหม เราทำของเราแล้ว เราต้องได้มรรค ผล ตามความเป็นจริง เราทำหน้าที่การงานมา เราก็ได้ทรัพย์สมบัติมาตามหน้าที่การงานนั้น เราปฏิบัติเราก็ได้มา เราทำเป็นความจริงทั้งหมด

ฉะนั้นสิ่งใดเกิดขึ้นมา เราปฏิบัติของเรา เราทำของเราเพื่อประโยชน์ของเรา.. มีค่ามากเพราะมีชีวิต ถึงได้ประพฤติปฏิบัติ จิตนี้ตายไปนะ เขาบอกว่าทำบุญเยอะๆ แล้วตายไปจะไปปฏิบัติเอาข้างหน้า แล้วตายไปแล้วไปเกิดเป็นพรหมนะ มันไปนอนเสวยสุขอยู่นั่นแล้วมันก็ลืมใจ นี่ตั้งใจชะติลยนะ พอไปเกิดภพใหม่ชาติใหม่ก็เหมือนชาติใหม่ เกิดเป็นคนใหม่ เกิดเป็นจิตใหม่

จิตดวงเก่านี้แหละ แต่ไปเกิดใหม่ เกิดในสถานะใหม่ มันตื่นสถานะนั้น มันพอใจสถานะนั้นนะ มันก็ลืมไป เห็นไหม ฉะนั้นไว้ใจไม่ได้หรอก ไว้ใจไม่ได้.. เกิดเป็นมนุษย์มีค่ามาก แต่การดำรงชีวิตมนุษย์มีค่ากว่า แล้วถ้าประพฤติปฏิบัติจนเรามีมรรคญาณ เห็นไหม มรรคญาณเข้ามาชำระกิเลสเรา นี่ยังมีค่ามาก มีค่ามากเพราะถือได้ ๒ คา ตอนนี่ลืมตาเดียว

ในเรื่องของมนุษย์นี้ทุกคนก็เห็นได้ ทุกคนก็จับต้องได้ ชีวิตเรานี้ร่างกายจับต้องได้ แต่ตาในยังไม่ลืมซักที ถ้าลืมแล้วนะมันซึ่งใจมาก เห็นคุณค่ามากของหัวใจ เพราะหัวใจมันเกิดในทุกภพทุกชาติ แต่เกิดเป็นมนุษย์มันได้แค่นี้ มีดินนี้มีตเดียว แต่ถ้าจิตมันไปได้ทุกภพทุกชาติ แล้วมันแก้ไขของมัน มันรู้เห็นของมัน เห็นไหม

นี่ชีวิตมีค่ามาก จิตนี้มีค่ามาก เทวดา อินทร์ พรหม ก็ตัวนี้แหละไปเกิด นี่ไปเกิดเป็นมนุษย์ก็จิตนี้มาเกิด นรกอเวจีก็จิตนี้ไปเกิด แล้วถ้าจิตนี้มันทำได้นะ เห็นไหม เราเชื่อตรงนี้ เราถึงมาสร้างบุญกุศลของเรา เพราะเราเป็นมนุษย์! เอวัง